DEO OPT. MAX. VNI ET TRINO, VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LVCÆ ORTHODOX. MEDICORVM PATRONO.

# QVÆSTIO MEDICA,

## CARDINALITIIS DISPVTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA IN SCHOLIS MEDICORVM, DIE IOVIS, 2. APRILIS,

## M. CAROLO GVILLEMEAV, Doctore Medico, Præſide.

978.

### *Eſt-ne Hippocratea Medendi Methodus omnium certiſsima, tutiſsima, præſtantiſsima?*

MEDICINA Dei munus, Dei manus, quæ in homine plus invenit, quàm is in ſe ipſo cognoſcit, artium omnium nobiliſſima, ad humanæ imbecillitatis opem auxiliumque divinitus & condita & edita; ſapientiæ ſoror & contubernalis, illa ab antiquo exiſtens, paucarum olim herbarum ſcientia: Eſt adiectio deficientium, & detractio ſuperfluentium, ſingulare φιλανθρώπου θεοῦ in hominum gentem beneficium; eius finis eſt ſanitas, quæ omnium actionum integritate concluditur; officium eſt, citò, tutò & iucundè curare, quod legitimè minimâque morâ perficit, cùm paucis (Græcorum more) ſed iudicio delectis, & vſu probatis remediis vtitur, non acribus, non malignis, non deurentibus, non venenatis non occultis, ſed temperatis, morbo valentioribus, morbi cauſam ſtirpitus evellentibus, nullâ ſymptomatis cuiuſlibet habitâ ratione. Deſperatos & inſanabiles non attingit, nec ſemper movet, ſed interdum quieſcendo plus proficit, quàm movendo. Neque ſolùm ægris confert, ſed etiam ſanis, illos reſtituit, hos conſtituit. Medicus σὺν θεοῦ παλάμῃ ſolus eſt autor curationis, ſi occaſionem nactus erit, eâque inventâ feliciter vtatur: eò ducunt ſapientia & eruditio, non cæcum illud inſanientis & deliræ mortalitatis numen fortuna fors, (nunquam enim temeritas cum ſapientia commiſcetur, nec ad conſilium caſus admittitur). Omne fortuitum excludit, nihilque admiratur bene compoſita mens, totum curationis opus prudenter, & ex arte dirigit. Philoſophia illa Thaumantis ſoboles, res ſumma, ad paucos pertinet: Eloquentia res admirabilis, non pluribus prodeſt, quàm nocet; ſola eſt Medicina, quâ opus ſit omnibus. Medicus, vnius Reginæ mortalium Naturæ adminiſter, ſibi ſubſervientibus miniſtris præeſt, Chirurgis antiquiſſimis & nobiliſſimis artificibus, quibus manum regit ſapientia, fortunat peritia, adjuuat ſolertia; Clinicis, Balneatoribus, Rhizotomis, Pharmacopœis, quorum operâ genus hominum feliciùs quàm faciliùs careat. Sola artium Medicina ipſis imperatoribus imperat, quippe cui à ſummo imperio nomen, Μέδοντες Reges ſunt, vnde medentes. Horum ille optimus, qui perpaucis, ijſque ſimpliciſſimis & paratu facillimis remediis partes ſuas agit, qui tamen pluribus ſaluti eſt, quàm nobiles iſti Ardeliones cum ſua polypharmacia, quam Hygeia abdicat, inſcitia ceu filiolam exoſculatur: præſtantior qui minùs peccat (cum homicidij crimen ſit in hominis ſalute peccare). Non ille perſonis tragicis ſimillimus, non ſomniorum interpres, aut vanus coniector, non de circo Aſtrologus, non Alchymiſta cinerarius, non qui multitudinis imperitæ, ad noua omnia pruriginis avidæ, famam ambitioſè aucupatur, non agyrta fumivendulus, non crumenarum auarus emunctor planus, non inſcitus & imperitus periclitator Empiricus, non qui videri malit, quàm eſſe; ſed vir probus medendi peritus, qui in Hippocrate alter Galenus, in Galeno Aretæus, non Arabs barbaruſve: qui veterum ſcripta evoluit, qui à cognitione cauſæ non aberrat, qui circa θεῖον in morbis non fallitur, qui criticorum dierum ingenium in numerato habet, nec per eos ſemper feriandum Diatritario aut Iudæo more putat, qui morbum à morbo diſtinguit, qui multarum rerum peritus, ſolertis ingenij acie morborum eventus prænoſcit, qui Philoſophus, non Aretalogus, Dogmaticus, non Empiricus, Chirurgus, non Veſpillo. Certè quiſquis ille fuerit, non modò πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, ſed ἰσόθεος φὼς habendus eſt, aut ſaltem vno minor Iove.

TALES eximio ſupremi Numinis dono extitere Hippocrates & Galenus: ille ἀστὴρ καὶ φῶς ἰατρικῆς, tam falli, tam fallere neſcius, quàm propemodum ipſe Sol, quem quis dicere falſum audeat? Rationalis Medicinæ Princeps, perennis profecto, ſi primus Homerus eſt ingeniorum fons: Philoſophus ante natam, certè ante notam philoſophiam, ſemper laudatus, ſatis nunquam. Bene medendi dux certiſſimus, omnium & Philoſophorum & Medicorum maximus, diligentiſſimus, peritiſſimus, nobiliſſimus artifex, omnium nobis artium & diſciplinarum autor, inventor, perfector. Curandi medicandique magiſter optimus, quem mirantur omnes, ſequuntur pauci, quinam aſſequuntur? Vir planè divinus, qui humanitatis ſtudio, non regiæ pecuniæ vi, non inanis gloriæ magnitudine impulſus, ſine fuco & fallacia medebatur. Rectæ viæ monſtrator, quam invenerat, Methodi certiſſimæ Dux, quam inſtituerat, qui princeps Naturæ opus, opem & operam perſpexit. Homo virtuti ſimillimus, & per omnia ingenio Dijs quàm hominibus propior, qui nunquam rectè fecit vt facere videretur, ſed quia aliter facere non poterat. Cuius rationis de rerum natura interpres diligens Ariſtoteles fuit, cuius præcepta Plato pro amuſſi habuit. Amiſſæ Anatomes, quæ in officio medendi velut in ancipiti labyrinthi texto filum eſt, inſtaurator; indicationis à morbo inventor primus, qui brevi multa, bene omnia docuit, obſcurus quia brevis, imò brevior quàm obſcurior. Cuius oracula tanquam vox Pythij, cuius ſcita Delia oracula ſunt, qui ſi qua, pauca certè prætermiſit, quia pleraque invenit; qui ſi quid inchoatè, nihil perperam ſcripſit; cuius tam effuſa benignitas fuit, nihil vt ſcripſerit, ſcierit nihil, quod neſcire nos voluerit: Tantâ homo ſolertiâ & ſapientiâ, vt quod ipſe ignoraverit, ſcire ſe fruſtra quiſquam glorietur. Hippocrati alter propè ipſe, Galenus ſucceſſit; is optimam illam, quam orbi ediderat Hippocrates, hominum incuria deſierat, ac temporum obruerat iniuria, Medicinam in vſum retulit, mortalibus reſtituit, indidem Aſia Græcus, Medicus optimus, Medicorum à primo primus, à quo longè eſt, qui tertius eſt, Philoſophus, Medicus ἔξοχος ἄλλων, cuius cùm ita multa deſideres, plurima tamen habes, & ſcientiſſima præſtantis ingenij monumenta, ſinceræ germanæque doctrinæ ἀπαυγάσματα; fuit enim, quod nemo doctus negarit, ἀνὴρ φιλοσοφώτατος, Oceanus quidam diſciplinarum omnium, artium bonarum promus, cuius ex vberi ac limpido fonte doctrinæ, delectus Medicorum hauſit, quod medicum habuit; cui potiſſimùm debemus, quod Rationalem, Dogmaticam, veram legitimamque medendi methodum, ſingulare Dei munus atque donum, quaſi Promethei cuiuſdam laudatiſſimum ignem, vitæ hominum intulit (is enim in naturæ obſcuritate, adeóque in altiſſimo illo Hippocratis puteo delituerat) intermiſſus ideo & propè neglectus, quia nec intellectus. Docuit ille arcanæ intelligentiæ Myſtes Contraria Contrariis curari, Similia Similibus conſervari, ac re quidem & veritate docuit. Requirit ille in Medico, quod in ſe poſſedit conſummatiſſimus artifex, vt ſit philologiæ, totiúſque philoſophiæ, illius in primis, quæ Naturæ ſcrutatrix indéxque eſt, peritus; principia, elementa, temperamenta, vſum partium, animæ facultates, & ἐνεργείας, morborum cauſas & ſigna cognoſcat, res non naturales, quam pote eſt, intelligat, indicationum naturam, remediorum cùm ſimplicium, tum compoſitorum vires, vſum, modumque in explorato habeat: cæco enim illo Andabatarum more cum hoſte Naturæ pugnat, quicumque iſtorum alicuius ignarus Medicinam facere auſu improbo tentat. Ac θεῖος quidem ille γέρων Hippocrates medendi artem, ſiue ἀρετὴν mavis, deſcripſit primus, & ſalutaribus præceptis adornavit: his viâ & ratione digeſtis, principem ſcientiam illuſtravit, abſolvit, ſed tam arduâ idipſum gravitate, tam reconditâ brevitate, vt intimum, & primæ admiſſionis interpretem, aliquot ſæcula deſiderarit. Is fuit ſummo iure Tranquillus, ſiue Galenum nominas, hoc enim Galenus eſt, qui niſi myſticis illis Hippocratis tenebris clariſſimi ingenij ſui facem prætuliſſet, antiquiſſimo illo & incomparabili bono careret humana gens: indicationum rationem adiunxit, cuius apertiorem indicinam Hippocratea Medicina adpoſcebat. Ergo vt Cæſar Auguſtus, vt Trajanus optimus, dum templa, opera, monumenta publica inſtaurant, reficiunt, exornant, non minùs gloriæ merentur, quàm ſinguli autores conditoreſve, ita Galenus, qui Hippocratis explanatione, Medicinam illa ſagaci adiectione τῶν ἐνδείξεων locupletavit, opus ſparſum incompoſitumque quaſi Virbium Æſculapius revocavit in lucem, dignus eſt quem poſteritas melior, veluti ſecundarium Hippocratem, Apollinis Aſclepium, Herculis Theſeum agnoſcat, veneretur, complectatur, obſervet.

NEC vero optima illa Medicina diuturna fuit, ſic fatum eſt, ſummiſque negatum ſtare diu. Cauſæ interiores Hippocratea βραχυλογία, ſibi quidem illa pervia, paucis obvia, pleriſque invia: Rei ipſius difficultas, quæ vt ſolertem induſtriam ad ſacram Cryptam admittit, ita ſegnem oſcitantiam repudiat: humani generis vitium eſt, proclivia negligere, difficilibus abſterreri. Ita ex Aſclepiadarum gente, quaſi è patrio ſolo germana Medicina exulavit, à certa & ſtabili ſede in diverticula quædam duo abijt, (Rationalium quippe regia via eſt) Methodicorum, qui præter viam, proterviam faciunt: Empiricorum qui pede vno nituntur, quid mirum ſi claudi & debiles agyrtæ ſtipem corrogant? ea lex eſt rerum omnium optimarum, peſſimæ vt ſint quæ illis maximè adverſæ, & vitium directæ viæ non eſt, ſed erroris, qui, ab ea quo longiùs diverterit, pericul oſior fit. Vnde autem illa peſtis, atque labes? à fœda & barbara inſcitia, cui parens atque altrix inertia eſt: ei obſequuti contumaces Methodici, ſtupidi Empirici, à caſtiſſima Penelope in viles ancillas lapſi ſunt. Atque vt in confinio & fundo ſalutaris Panaceæ, interdum miſeros fallunt aconita legentes, ita in Hygeiæ ſacro & ſalubri luco ſubnaſcuntur malignæ vires & noxiæ, quæ ſub eius etiam vmbra & nomine ſubijciunt ſeſe, & tantiſper, dum adoleverint, deliteſcunt. Empirica illa ſcilicet, cui nec Serapio nec Philinus repertores, ipſa ſponte enata eſt, & quo exorta eſt die, Aloïdarum inſtar excrevit ad inſanam molem, & inſolentem ſibi fiduciam arripuit, artium bonarum ſcientiam à ſe abdicavit, vnam aſcivit, quæ etiam nunc dominatur, impudentiam: eâ ſe omnium vetuſtiſſimam gloriatur, experientia vtique, cuius tu (ô dicacula) abortus es, manca, mutila, imbecillis, ad illam hominum ſervatricem Rationalem: Atque ab ἐμπειρίᾳ profectò, id eſt ab attenta atque obſervata conſideratione, artes omnes prodierunt, ipſaque adeo & artium & artificum Medicina cuſtos: Repertis enim caſu & vſu remediis, in eorum cauſas inquiri cœptum eſt à ſtudioſis ſapientiæ, illas eruit ex abdito & in vſum Λογος protulit: & ex ratiocinatrice Rationalis Medicina extitit. Præivit igitur rationi experientia, vt certo duci, ſi quis errat in devio, quæritque qui ſibi viam monſtret, ſitne directa quam inſiſtit, & tenenda vſquedum ad arcem ſalutaris Hygeiæ perveniatur? an, & vbi flectendum, an rectà pergendum quâ cœpit? Sic Empirica incerta ſui, in certiſſimam rationem incidit, cuius ſi ductum non deſerit, ſi regi ſe patitur, evadit è perplexa illa, & ancipiti variarum ambage viarum: Eſto igitur fortuita quædam inventrix medendi, Experientia, huius emendatrix Ratio & perfectrix, quæ veriùs τηρητικὴ, & μνημονευτικὴ, obſervatrix & memoratrix dicatur, quàm improvida cæcaque experientia cum ſua ſymptomatum συνδρομῇ, quæ ſine rationis auſpiciis perinde eſt, atque aperti in tenebris oculi, qui quantumvis contendant, vident nihil; lux ſi aliunde affulſerit, intuentur. Vno quidem illo concurſu veluti ſcipione nitebantur Empirici; vtque his ille pro duce, ſicuti trecentis Pariſienſibus baculus pro oculo, pro luce eſt, ſic iſta concurſione, in morbi notitiam, curationem ac præſagium, certò deduci ſe animum induxerant, morbum & morbi cauſas ſúſque déque habebant; nec enim intereſt, aiebant, quid morbum faciat, ſed quid tollat. Hinc triplex illis ordo Medicinæ diſcendæ, αὐτοψία, hiſtoria, & tranſitus de ſimili ad ſimile, ſed caſui cum conſilio nihil rei eſt, & conſultum non eſt, quod intutum; tuti enim quid eſſe queat, in illa ſingularum varietate naturarum? in infinito illo τῆς ἰδιοσυγκρασίας & immenſo? quo teneas vultus mutantem Protea nodo? quid illa ſomniorum ludibria? Eædem ſunt cauſæ Hiſtoriæ Imitationive, vt incerta ſit, quæ decempeda cubitum, cubito decempedam ſæpe metiatur. Morbi nimirum aliæ atque aliæ cauſæ ſunt, varia natura ſubiectorum, varia conſtitutionum; iſte demum tranſitus tam eſt à ſimili ad ſimile ſæpe, quàm ab albo ad atrum, ab atro ad album. Fit in partibus? infidus eſt: in morbis? fallax eſt: in remediis? internecinus eſt: In tam dubios & mobiles ſcopos, qui per illam συνδρομὴν ſymptomatum tendebant, nihilo certius feriebant, quàm qui paſſim ſequitur corvos teſtâque lutoque: & illa concurſio, itidem vt in acie, militum plerumque funeſta & exitialis eſt; dum incautos fallit, nimiùm credulis, parum ſedulis, minùs doctis illudit. Quis autem ſapiens vnâ obſervatione confidat, nec eam exigat ad normam rationis? Quin egregij periclitatores, Anatomes ſcientiam, hoc eſt Ariadnæ filum, in illo inexplicabili, irremeabili Medicinæ labyrintho aſpernabantur, quid mirum, cùm & rationi ipſi, quâ homines, quâ Medici ſumus, obnuntiarent, mirum, ni ſibi etiam oculos eruebant vt acutius cernerent, certè facem in denſiſſimis tenebris extinguebant, vt perſpicaciores eſſent. Sua ergo pericula ſibi habeant periculoſi artifices. Quid Methodica? quo tandem autore gloriatur? erubeſcat potiùs Themiſone Syrâ fraude, autumno perniciali, Romanâ peſte. Is malâ novandi prurigine, Methodicæ item vt araneoli tenuem orſum formavit; omnibus is Empiricis ſuperbior, præfractior, audacior, nam vel ipſo nomine quàm arrogans? in reprehendendo Hippocrate quàm impudens? quàm denique audax in ſemeſtri profeſſione perdiſcendæ Medicinæ? cui longæ arti vel longiſſima vita brevis eſt. Itaque morbi cauſam, locum affectum, ægri vires, & quibus hæc ſacra conſtant, cætera negligebat, nactus ſcilicet Medicinæ compendium hominum diſpendium: hoc profiteri indoctiſſimus nebulo Theſſalus, qui tam eiurati pudoris fuit, vt à lana, & pectine, & textrina (quod vtinam ſolus eſſet auſus) Medicus repente, hoc eſt corvus poëta prodierit: vt non immeritò Thraſonem iſtum acerrimus Galenus ſcuticâ, imò & flagello ſectetur, interdum & nominis ſui, dum ferreum illius os cædit, tunditque, obliviſcatur. Adſtringunt illi & laxant, aut neſcio quid mixtum ex vtroque comminiſcuntur: miſerum interea qui ſe carpendum illis carminandumque tradidiſſet, triduanâ ſuâ, plerumque ſempiternâ inediâ macerabant, Diatritariæ peſtes, patres Eſuritionum, qui experientiam omnem ablegarent, abdita non cognoſcerent, cithara videlicet canerent ſine fidibus. Rationis enim opem poſcit experientia, nec ſe vnquam ſatis, ſi deſit illa dux, confidit: experientiam ratio percontatur, eique fidem facit, ſuam etiam accommodat, ita inter ſe amicè conſpirant, manum adiuuat manus, & pedem pes conſequitur: alterum ab altero diſtrahere, ſine vtriuſque incommodo non poſſis: regat igitur Experientiam Ratio, hanc vt Dianam ſua Opis comitetur. Erit ille Medicus, qui τόπους πεπονθότας, ἡλικίαν, ἀέρα, χώρας, ὥρας, dignoſcet, qui erit in Hippocrate Galenus, in omni morbo Hippocrates.

PER Herculeos Galeni labores & divinam eius Methodum, repressâ & sedatâ vtràque illâ sanctioris Medicinæ peste, Hippocratea Hygiantice, an Hygeia? vitam recepit, orbem terrarum clarissimâ luce perfudit, valuitque, quandiu eruditio & disciplina excultior, dum illam certatim inde à Galeno integella Græcia & æui melioris felices illæ reliquiæ, Aretæi, Oribasij, Aetij, Pauli, Alexandri, cæteri propugnant, tuentur, illustrant. Ita quamdiu lampadem illam à decursu inter se tradunt, nec deest qui excipiat, viguit prestantium ingeniorum autoritate, valuit suffragio & commendatione salubritatis suæ. Deterior donec paulatim, & decolor ætas, ab auri pretio, non in argenti candorem, aut æris splendorem, sed planè in ferri squallorem & rubiginem degeneravit. Invasit enim infelicissima secula horrenda illa barbaries & fœda inscitia, tenebræ plusquam Cimmeriæ, offusâ oppressâque luce veritatis, abiunctis ablegatisque ab eius comitatu optimis artibus, quarum illa choro septa, & ornatior est, & tutior. Illa scilicet in nocte doctrinarum, quâ nihil est grassatoribus opportunius, Ignotum vobis Arabes venistis in orbem. Quid enim vobis cum Græco nitore, quem contaminastis? cum penitiore philosophia, quam perturbastis? cum puriore Medicina, quam venenis infecistis, φαρμακεῖς & φαρμακευταὶ; trivenefici, trifures? etiamne in Medicinæ nomen, quæ tam longè à vobis abhorret, invadere? quippe hæc, viâ & ratione ad opus suum aggreditur, idque perficit simplicibus, paucis, at selectis, at probatis remediis. Πολυφαρμακίαν istorum casta & abstinens reformidat. Quò enim illa pertinet sexcentorum farrago venenorum, nisi vt mortes impensè veneant? Nec via mortis erit simplex, compositæ omnes, vt pestem quoque aliâ peste arment. Apud istos venalis mors est, nec emptor deest, ibi palam venum venenum est, quod impune dat qui vendit, non impune accipit qui magno emit. Quàm enim cautè religioséque natura rerum ad hominum salutem Medicinâ vtitur, tam eâ impudenter ista ad quęstum suum abutitur seplasiaria, corruptrix, blanditrix, perlecebra, officiarum nundinatrix, cuius quàm mala merx est, tam est arrogans professio, census inanium nominum ac pręsidiorum, vt sæpe in albo militum, qui non pugnant, qui nusquam sunt: nec enim minor istorum in venenis commiscendis, quàm in venenorum nominibus componendis audacia. Phlegmagoga, Cholagoga, Cephalica, bechica, cardiaca, bezoardica, lithontriptica, specifica, & consimilis impudentiæ nomenclatura: quam si Græcorum doctissimi politissimique habent dimensam in luculentis commentarijs suis & descriptam, vsu eam vtique compererunt, ratione comprobarunt, non vt venenariæ istæ pestes, exitiorum propolæ, cæcâ & præcipiti cupiditate lucri prostituerunt. Quinetiam ad metalla damnare ausi sunt insontem ac innoxiam virginem Medicinam, in subterraneos specus detruserunt, vt metallicam faceret, vt erueret ex abditissimis latebris, quod irrepertum, meliùs situm est, & latet vtiliùs quàm patet. Homini profectò gignitur, quidquid vbicumque oritur, attributum ei à summo patre-familias, qui cùm hominem sibi, tum hominis gratiâ omnia effecit, eique vbi nasci eum voluit, beatam apposuit materiam omnium commodorum, quam sagaci curâ & solerte industriâ elaboraret. Ab illa parta & parata copia omnium vtilitatum, à vicino & domestico vsu rerum necessariarum, plerosque avocavit & abduxit aliena cupiditas & sua, ad exotica ignotáque auxilia transversos egit. Ergò pretiosa pericula, quo non terræ marisque tractu consectantur? advehitur illis ex vltimis terris, vnde domi suæ intereant, totoque exquiritur orbe, quo gens quæque perit. Dynastam scilicet natum esse oporteat, vt æger convalescat; At non potentiæ, non fortunæ, non insanis opibus Medicina, sed humanitati seruit, idque studet vel maximè vt operosa sumptuosave ne sit, vt frugi, vt præparca sit, vt partis paratisque, certè ὠνποείσοις persanet: Lazulus lapis si defuerit, si eius ramenta & scobs non tanti ementur quanti pretiosus erro indicarit (cui cum mirifico Vespillone pulchrè convenit, de compacto rem gerunt,) nisi aut maris aut belluæ vomitum ambram, concharum recrementa margaritas, cęterasque corruptelas, aut de cervino corde officulum vel autorato te redemeris, ilicet, actum est, libitinam, exequias. Atque ab iis quidem tuta est inopis plebeculæ tenuitas (vtinam & à cæteris istorum maleficijs esset) prędivitum opulentorumque stolidam credulitatem edendam inter se bibendamque propinant, summos, medios, infimos, promitttendi fallendique magnificis prestigiis ludificantur. Illo igitur ex inscitiæ barathro erupit ebulliitque immensa vis πημάτων, non βοηθημάτων, hoc fonte derivata clades in patriam populúmque fluxit: vix vt in turba ista atque strage exaudiri possit illa salubritatis effectrix, salutis custos Hippocratea disciplina, paucorum hominum, paucorum scientia remediorum. Sed Arabes vtcumque prædones, piratæque terrestres, quos fanatica libido, vt illa bellorum servilium portenta impulerat. At sectores zonarios quis ferat insultare honestissimæ artium, in eius imperio petulantissimè perbacchari, furere, ferire, iugulare? Hi sunt coniurati homicidæ, generis humani perduelles, qui se Graio nomine, sed ementito venditant, cùm se Chymicos, quamvis omnis boni succi expertes, appellant: aut Arabum linguâ, quorum fœtura & concretio sunt, Alchymistas, ignorantiæ mystas: aut insolenti barbarie vocis, barbari quippe quanti quanti isti sunt, spagyricos, an magiricos? quibus pro thesauro carbones, pro ratione fornacula, pro vsu favilla, pro methodo impudentia est. Vstrix, incendiaria, bustuaria, iugulatrix, cui nec repertor, nec autor alius, quàm Herculis Hippocratis, Abigeus Cacus Paracelsus. Huic monstro Vulcanus erat pater, illius atros ore vomens ignes magnâ se mole ferebat, mater confidentia, nutrix impudentia, comes temulentia, duces tenebræ, popina domus, ganeum sedes, gurgustium schola, viaticum mendicitas: vt postremus tenebrio Paracelsus, qui nihil minus quàm medicus, plus vnâ tamen litterâ fuerit quàm medicus, magus, tortor, extortor, hostis quidam publicus & carnifex, Latini iuxtà & Græci sermonis, hoc est eruditionis omnis vsque eo insolens, vt somnijs ac portentis suis divendendis opus haberet interprete, qui coniectoris & arioli vinolenta deliria Latinè diriberet: Is renascentem paulò antè cum humanioribus doctrinis, ac iam iamque redivivam veterem germanamque medicinam per cuniculos lucifuga, & palam ferro & face sicarius aggressus est: Hermeticam falsi nominis aniatricen profiteri cœpit, Hippocrateam sapientiam cinifio vilissimus difflare, explodere, vt in carbone ac cinere venditor fumorum regnaret, novi commenti sui nova συςατικὰ scilicet! principia statuit. Dogmaticorum sapientum elementa reijcit, anatomen profligat, temperamentorum arcanam notitiam, quæ est nebulonis intemperies, repudiat, subiectum, vt elixatores illi Thessalici, appellare audet. In prognosi morborum nugator est, in diagnosi conturbator, at in curatione mirum, ni decretorius iugulator, qui similibus similia tollat, igni scilicet extinguat ignem, aquàm aquâ exsiccet, hoc est νοσοῦντι νόσον addat; sicque sanet vt publicus. Diætam aut Diæteticen, magnæ Sapientiæ, rectæ Medicinæ veras artes lurco intemperatissimus, sicut aquam Hydrophobus extimescit: has glorias facit audax & importunus Pyrgopolinices, qui artium ad se omnium principatum pervenisse, nullius cuiusquam gnarus deprędicat. Arcanorum sese monarcham nominat, eorum scilicet, quæ arcana sempiternùm esse, humani generis interest, hoc est nunquam proferri, & cum autore suo sepeliri ac obrui. Sed vicit ineluctabilis illa malignitas, in qua stulti & improbi, qui plerique sunt, quorum iniri numerus non potest, consenescere malunt, quàm sapere & intelligere, quod rectè vivendi & principium & fons est; gregales suos & asseclas innumeros habet, qui per sęculi licentiam, hominum stultitiam, grassantur impunitiùs quàm quisquam rectè facit. Hinc illa ab ore ferreo, corde plumbeo, impudentissima præconia, dum ex infami orchestra venditant suum laudanum, ex opio quidem parari solitum, sed quomodocumque paratum puro crudoque ipso opio longè intutius & inefficax, & semper venenosum: auri folia, quæ inhiant, argenti, quæ captant, gemmas ad quas aggemunt, margaritas, quas dissolvunt nec solvunt, stibium ἄζιον, quia deleterium, impuri opifices, hydrargyrum, penetrabile si quod est, venenum, chalcanthum quod corio & sutrinæ relinquendum fuit: quibus tam certò, tam liquidò medentur spurci & ebriosi, indocti & temerarij cocionis asseclæ, quàm ille certò auri faciundi artem invenit, cui etiam obolus defuit, quàm vitam plusquam secularem verè cæteris adpromisit is, quem non acerba nec præmatura mors (festinata debuit) anno suo sexto & quadragesimo in publico nosocomio, morborum scilicet depulsorem, auri poëtam oppressit, hoc est terram cælumque levavit: sed digniorem etiam probrosæ noxiæque vitæ exitum invenêre propè innumeri eius hæresiotæ, quibus vt publicis pestibus, vt regij nummi falsissimis simulatoribus iure ac lege fracta gula est, & extorta anima in publicis furcis. Quod istis equidem non imprecor, sed, aut ipsis meliorem, aut seculo bonam mentem.

SED tot portenta sectarum magnificè vicit vera illa & directa Ratio, illa cælo cognata veritas, & Hippocrateæ doctrinæ maiestas, cum immanibus prodigiis, non vnâ acie, non vno seculo conflictata, compos demum atque victrix, extulit os sacrum terris, Arabum nebulas & aëra tenebrosum dispulit, caliginem diffudit, sordes eluit, fæces immisso purissimo amni abvexit, limpido & salubri alveo id est suo, fluxit; nec tantus Herculi labor in Augiæ stabulo, quàm Heroïbus dogmaticis, duce Hippocrate, Galeno antistite, in ista tot malarum αἱρέσεων expurganda colluvie; nec alio immisso Alpheo, quàm Hippocrateâ doctrinâ, cuius vt Nili, fontes Galenus exploravit, & secundo illo flumine in immensum salutaris scientiæ Oceanum evectus est. Ab illo autore & principe, hoc assertore & vindice, profecta sacro-sancta & augusta Ratio, Experientiam adscivit comitem, sed quam ipsa regeret, non cui se regendam committeret. Naturæ vires singulas instrumenta habet, inexhaustos eius thesauros & copias in peculio; scientiam profitetur, imò expromit, certam, evidentem, necessariam, quò illa coniectando tamen & collineando pervenit, στοχαστικὴ eadem & ἀποδεικτική. Omnium autem bonarum artium delectu & præsidio cinctus Iatrosophos, audiet ab hominum cœtibus, quod ab oraculo Lycurgus; nam ad partes affectas clarissimam facem ei pręmonstrat Anatome. Prælucet hæc, ille in ægris quibuslibet per propria signa morbos latentes pervidet, eorum causas eruit, rerum similium dissimilitudines, similitudines dissimilium, plusquam lynceo artis oculo distinguit, vires languidas ab oppressis externatisq; discernit, dextram pleuritin ab hepatite, à cardiaca syncope apoplexiam, affectum colicum à nephritico, phthisin à phthisi, imminentes eminentesve variolas à morbillis, ὑστερικὸν πνιγμὸν à vera syncope, à lethargo cataphoram disputat, à rheumatismo Veneream luem dijudicat; in queis tamen secernendis, quoties & quot, nec prorsus imperiti falluntur? Iam in toto genere morborum quàm perspicacis est solertiæ is qui vtroque videt oculo, quo vanissimi Sinæ gloriantur? despicit disceptatque sintne illi Endemi, an Epidemij, aut pestilentes, in ijsne θεῖόν τι delitescat, quæ aëris ambientis constitutio immutata divinitus, Hippocrateæ menti est? Morbum agnovit, ad curam accingitur, exactam, ἐπιστημονικὴν, navus & impiger opifex opiferque, ab vniversa medendi methodo, tanquam ab instructissimo armamentario paratus, cuius veluti foribus custos, prędidet indicationum peritia, singulare Dei munus, singulari & admirabili interpreti concessum, Dogmaticorum Pharos, imò Helice aut Cynosura, quâ fidunt duce nocturnâ Phœnices in alto. Ad quam oculos nunquam erexerunt ἄλογοι & inertes Empirici, nunquam attendêre ἄσοφοι & ἀμέθοδοι Methodici, ne novêre quidem isti ex Paracelsi fornacula carbonarij decoctores, qui de candentibus atra facere amant, qui præ vero rectoque pravum & falsum, præ fide & industria fraudem & offucias, præ luce tenebras amant, pro Regina Iunone meri Ixiones nubem amplectuntur. At Medicus sapiens Hippocratis imitator, sua morbis remedia, propria, inquam, & idonea adhibet. Plethora distendit, venam minuit, sed & tot tantisque pręterea vitijs opportunissimo remedio phlebotomiâ occurrit; eius enim ope fluxiones quaslibet sistit, interemptrices febres iugulat, pestilentium malignitatem edomat, somnum Naturæ amicum eblanditur, & invitat, dolorum acerbitatem mitigat, inflammationum vehementiam sedat, Apoplecticos orci censum, & quibus vita tenui filo pendet, in integrum veriùs, quàm vlla potestas, vllus pulvis chymicus, aut vinum è stibio emeticum, verè stygium, restituit. Anginosis, quibus propius nihil est, quàm vt offocentur, spiritum reddit, hydropa iamiam imminentem, & vel ex frigida causa sese insinuantem, Reginâ Ratione fretus, discutit: podagram chiragramque ignavi luxus fœturam, omni Chymicorum oleo potentiùs dispellit, hæmorrhoïdium avertit, dysentericum reprimit, cunctantes variolas, maioribus ignotas, evocat, morbillorum cacoëthiam emendat, ab iis pulmonem innoxium vindicat, intemperiem omnem procurat, obstructiones effercit. Toti corpori ἀνεσιν, διάλυσιν, & habilem vigorem conciliat, innumeris commodis vitam beat. Verissimum Nepenthes, & salutarem Panaceam, non habet sibi, sed hominum generi, cui seipsum debet, impertit. Est enim in recta veráque Methodo alexiterium summum, & omnium βοηθημάτων ἡγεμονικόν. At nulla insit πληθωρικὴ συνδρομὴ, quid noster artifex? in se vt sapiente dignum est, spem omnem reponet sui, vrgentes indicationes affectabitur, agendi legem ex iis captabit, venosa cacochymia si erit, sive in venis diffusa humorum pravitas ac nequitia, si affectus ab inclusa putredine ortum causamque habebunt, seu febriles illi, seu rheumatici aut catarrhoïci, sive vlcera inerunt, aut minabuntur, si ad vivum vulnera persederint, fidenter & intrepidè venam pertundet, & pro modo virium aget cum ægro, quoad eius est, optimè: sin impuri humoris malè amica congeries extra venas stabuletur, putà in cavis hepatis, in pancrea aut mesenterio, quam mercenariæ operæ nutriculam meritò dixeris, in cerebro, in artubus, in habitu corporis vniverso: tum verò in aliud ingens prędidium immigrat, Catharsin dico, eamque sincerè administrat: Ea est vitiosi & qualitate noxij humoris detractio, quæ id peccati emendat: quod superest, eadem perficit, excernenda deradit, obstructa reserat, imbecilla roborat, si ἀκαίρως, id quod artis & peritiæ est, exhibeatur: eius rei καιρὸς sive εὐκαιρία si absit, non remedium iste, sed venenum porrexerit, iugulum petierit vitæ extortor, sicarius, grassator: at iisdem Medicus si obtigisset, revaluerant, revixerant. Mirificam occasionis vim & necessitatem! quæ vt in rebus agendis caput est, sic medici auxilij anima est: eius momentum non anteceperit, non prætererit is, cui des nominis huius honorem: qui vt voti compos fiat, compotem ægrum faciat, artes suas omnes advocat, omnes copias contrahit: ex immensa sylva medica seligit expromitque, quibus vis morbi cedere cogatur, sed pauca de multis, certa ex innumeris, eximia etiam de selectis: hoc quisquis sciet poteritque, Medicus esto: Tanti autoritatem nominis alius ne attingito. Quo enim densissima seges moventium quidem, at nihil promoventium, iritantium sed irrita vi, imò irata Hygeia, medicamentorum? Eane quæ vulgo purgantia dicuntur, promiscam, passim & nullo delectu solers & sapiens noster vsurpabit? Odi, inquiet, profanum vulgus & arceo, paucorum erit hominum, paucorum remediorum, de melioribus optima, de lectis probatissima ad manum habebit, strenuus & expeditus bellator, qui non vario & multiplici telorum genere, sed apto & certo, fugam hosti suis opem & victoriam, decus sibi & adoream paret. Ita hic Naturæ propugnator, qui purgantium ingenium, item vt purgandorum κρᾶσιν & ἕξιν penitus noverit, partium incendium restinguet primùm, deinde cineres everret, ac reliquias omnes profligabit: nec illi idcirco ad vltimos Æthiopas navigandum erit, non adeundi Colchi, non petenda naufragiis, quæ Pontus aut Iberia mittit venenorum ferax, nec quæ India fert tristes succos, nec ita summi opificis benignitate diffidet, aut solum natale damnabit, vllis id vt commodis, nedum necessariis adiumentis destitutum putet. Domo igitur petet, vnde domi curet percuretque. De peregrinis & exoticis, item vt de popularibus suis, libentiùs invsum revocabit εὐπόριστα; operosa sumptuosave fastui & fastidio, eique demum generi relinquet, cui salubritas ipsa putet, ni aurum contra cara sit. At hic quem designamus, quem se esse optimus quisque vovet ac studet, exquiret, eligetque de omnibus id quod æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè, quod longa ætas, quod recta ratio, quod oculata experientia approbavit, quæ quotidianus vsus admittit, nec redarguit. In hunc censum veniunt aloë εὐστόμαχος, cassia prolutrix, manna, rheum, quod nos efficax, barbarum licèt barbari vocent, rosarum pallidarum succus, σύεγε ὁπὸς florum persicæ, de rhamno solutivus, senaque quam rectiùs sanam, & purgantium veluti Reginam meritò dixeris, cuius eximias vires dotesque qui nescit, is planè in Medicina hospes est, & ignorat profectò μέγ' ὄνειαρ: qui bene penitùsque novit, Panaces πολύχρηστον, imò πάγχρηστον, appellare non dubitat, omnis pravi succi eductricem, cui aut cedant, aut dissiliant, omnes ἀργυροκόπων Paracelsitarum fornaculæ & μαγγανεύματα: neque enim illa deprehensa est, vel intestina corradere, vel sanguinem proritare, neque viscera vllo modo accendere, blandè quippe, lentè tutóque purgat, nullâ qualitate infensa est, nemini nocuit vnquam, neque nocitura est, quam modo tempestivè Dogmaticus noster exhibuerit: pueris ac senibus vtilis, neque prægnantibus adversa. Copiosâ illâ paucitate satis beatus vir Medicus, morborum omnium ἀλεξίκακος & averruncus existet, supervacuis istis facilè carebit, operosas Arabum paraturas tam constanter amputabit, quàm inutiles sarcinas bonus Imperator, easque impedimentis adscribet, officinarum pompam & inanem fastum proculcabit, scammonij facultatem non obtrectabit, quidem, sed temperaturæ difficultatem facilioribus neque eo tamen inefficacioribus postferet, ab vsu potiùs quàm vt in abusum vertat, repudiabit. Non turbith illo viscerum turbatore, damnosos & noxios ἐρεθισμοὺς ciebit: exesto, inquiet, amarulenta colocynthis exulet veratrum, & melioribus locum det, salubrioribus cedant elaterium, ricinus, sambucus, euphorbium, laureola, succus ireos, cæteraque manifestæ malignitatis venena, quæ quia prodesse possunt, sed & obesse sæpius & graviùs solent, ab Iatreo nostro arceantur: à quibus si cruentas manus ἀλογία empirica non abstinet, at ab iis ægri se, & à bustuariis empiricis abstineant, moniti meliora sequantur: damnent seriò, si serò, humanæ vitæ aleatores illos, quibus æger pro tabula, pro fritillo est, pharmaca ista pro talis atque tessera. Iactus vnus prosper cecidit, senio, venus semel, at centies canis, ipsa mors creduli ac infelicis ægri, cuius isti corio & capite ludunt. At iustus ac legitimus artifex, antimonium, imperitè & sine Methodo medentium, virus ac δηλητήριον arbitrabitur, nec ei parando manus admovebit, quod paratum nunquam est, quod tam valde venenum est, vt maleficium exuat nunquam, ad ærarios fabros & liquanda metalla amandabit, ab hominis corpore, ne id multò vehementiùs dissolvat, amovebit: à quo si qui fortè evasere (millesimus is ia ctus casu sue est) ætati & naturæ id suæ accepto ferant, non stibio. Nec tanti erat semel evasisse, vt domesticam deinceps & assiduam noxam alerent visceribus impressam intimis, ipsique in primis οἰκονόμῳ ventriculo, cui pestis illa bellum nefarium indixit, cuius malignitatem si norunt Chymici, neque detestantur, intestabiles ipsi execrandique sunt: si ignorant, cur id, veluti iugulo sicam, adigunt? Amabiles verò sapientes Dogmatici, qui veneni eius indomitam malitiam, quia norunt, exhorrescunt. Quid illa, quæ vulgus Arabum, & plebs officinarum, cardiaca nominat? eorum esse retur, qui cor ipsi non habent, os de cervino corde, margaritas, bezoar βίαν ζωῆς, pretiosa detrimenta vitæ huius miseræ, fragmenta ramentave ex gemmis, quæ vitalem vim frangunt & extenuant, lazulum lapidem, alKermes, hyacinthum, & sexcentas id genus pecuniarias machinas, sicut ille veneficam Medeam, arcet tactu & accessu procul, ad suos Arabas, vnde noxium pedem attulerunt, imò vltra humanitatis fines, generosè & Christianè ablegat, quoslibet affectus humanæ naturæ hostes, sanâ ratione fretus, experientiâ certâ, probatisque remediis potens aggreditur, Apoplexiam, quæ verè ictus est sanguinis etiam pituitosi, lethargum, aut alios affectus soporosos, nullo evincit emetico, vegetabili aut metallico, sed venæ sectione, cruentis cucurbitulis, enematis acrioribus, imò & validiore catharsi: Epilepsiam nullo amuleto vel physico, vel magico, sed ipsius causæ quæ diversis è locis ad cerebrum erepit, depulsione, per inediam, per vomitum, per aloën, per ἀσιτίαν, per aromatum & omnium acrium odium. Catarrhum dispellit, sistit, avertit diætâ parcissimâ, non granulis perniciosâ malignitate suffectis, non laudano mortifero, non opio κακοποιῷ, non ἀφίλῳ philonio, aut pilulis è cynoglosso: causum sectis venis & arteriis, & frigidæ potu, quartanam perdomat solâ abstinentiâ & tempestivo foliorum orientalium vsu. Chymica an chimærica illa arcana, & specifica? grandia verba scilicet, cacochymicis contortoribus derelinquit, quibus æternùm angantur, quovsque resipiscant. Asciten, senâ, rheo, hydragogis mitioribus, paracentesi, & crurum scarificatu, non sale chymico deurente, non albo pulvere, miserum medicastrum, sed miseriorem ægrum fallente. Pestilentem febrem, cui nova pestis est ipsa Theriaca, aut Mithridatium, confectio alkermes, & de hyacintho; non ementitis cardiacis, non diambrâ, non perlarum percarè perditricum spiritu mortuo ac evanido, non triviali cornu illo vnicornis, quod fabula est, & fabulæ qui vtuntur: non illâ Orbivitani orbi vitandi mendacissimi circulatoris audaciâ, quæ tunicatum popellum offuciarum avidum plus satis, nimia profectò sacræ Themidis indulgentiâ, quotidie ludos facit, sed refrigerantibus, acidis (quæ vera cardiaca sunt) purgantibus averruncat: variolas tenerioris ætatis nativam Aten, sanguinis missione sæpius repetitâ, etiam in lactentibus, mali medici & granatorum succo, soláque senâ feliciter emendat, amandat, seque fidum & sapientem Naturæ ministrum in omnem partem exhibet; Phlebotomiæ & catharsi exquisitam diætam moderatricem apponit, huic copias auxiliares adiungit balnea tempestiva, etiam αὐτοφυῶν metallicarum aquarum, lactis, cuiusmodi morbi ingenium & ægri vires apposcunt, vsum; loci cælive mutatione, amœnitate rusticandi, animi oblectatione, & blanda iucunditate sensuum, iisque non ἀτάκτως, nec ἀμεθόδως, hominem sibi restituit, ac veluti reficit. Atque vt regit ipse, sic regitur tempore, loco, arte, methodo, ipsisque adeo indicationibus.

*Igitur Hippocratea medendi methodus omnium certissima, tutissima, præstantissima.*



Proponebat Lutetiæ IOANNES BAPTISTA MOREAV, Parisinus, A. R. S. H. M. DC. XLVIII.